

Ved at kaste Blikket tilbage paa denne korte Udsigt over de nyere officielle topografiske Arbejder saa vel i Danmark som i de andre evropæiske Stater, vil det ses, at det Tidspunkt ikke er langt borte, da hele dette fortrinlige Grundlag for det geografiske Studium vil foreligge færdigt for Offentligheden, samt at der vel findes enkelte Stater, hvis officielle Opmaaling er videre fremskreden end den danske; men at man næppe nogen Steds

har naaet videre end hos os i Bestræbelsen efter at frembringe en Afbildning af Landet, som kan tilfredsstille ikke alene de militære Formaal, men ogsaa de Krav, som Tekniken og Videnskaben stille til Nutidens topografiske Kaart, og at man ved vore topografiske Arbejder i fuld Udstrækning har vidst at drage Nytte af de mangfoldige Hjælpemidler, som vor paa Opfindelser rige Tid stiller til Kartografiens Raadighed.

Førcolumbiske Opdagelser af Amerika,

af Dr. fil., Valdemar Schmidt, Professor.

Der er vistnok ingen Sinde i Norden udkommet noget Skrift, der har vakt saa stor Opmærksomhed over hele Verden som Rafns af det kongelige nordiske Oldskrift-Selskab udgivne „*Antiquitates Americanae*“, hvori der indeholdes en Samling af alle fundne Vidnesbyrd om de gamle Nordboeres Opdagelsesrejser hinsides Atlanterhavet. Da Rafns Værk udkom 1837, var det vistnok, selv uden for Norden, ikke nogen helt ukjendt Sag, at de gamle Nordboer havde haft Nybygder i Grønland, og at de havde opdaget Dele af selve Amerikas Fastland; men Tallet paa dem, der havde Kundskab derom, var yderst indskrænket, og særlig i Amerika havde ingen af de talrige Videnskabsmænd, der syslede med denne Verdensdels Fortid, end sige den store Almenhed, nogen Forestilling om, at Amerika fem Hundredaar før Columbus havde været kjendt af Nordboerne, og at de skandinaviske Folk ogsaa havde taget Del i Opdagelserne af Jordens fjærnere Egne. Det er naturligt, at da det var blevet godkjendt, at Nordboerne længe før Columbus havde opdaget Amerika, maatte det Spørgsmaal snart opstaa, om Amerika ikke tidligere var opdaget af andre søfarende Folk i den gamle Verden.

Spørgsmaalet var ikke helt nyt. Allerede før Rafns Tid var der forfattet flere Skrifter, i hvilke det Spørgsmaal var omhandlet, hvor vidt Amerika har været kjendt og opdaget af Fønicierne og Kinesere; men disse Undersøgelser havde kun vakt ringe Opmærksomhed. I de senere Aar er Spørgsmaalet imidlertid atter kommet op, og det drøftedes bl. a. paa Amerikanist-Kongressen i Nancy 1875. Meddelelsen skal her kortelig fremstille, paa hvilket Punkt dette Spørgsmaal staar for Øjeblikket.

At Fønicierne tidlig have vovet sig ud paa lange Søfarter, er en velkjendt Sag, og det kan ikke omtvives,

at de omtrent 1100 Aar f. Kr. have sejlet igjennem Gibraltarstrædet og grundlagt en Handelsstation ved det nuværende Cadiz (Gades); ogsaa Marokkos Kyster have de besøgt paa samme Tid. Ved Aar 1000, om ikke før, have Fønicierne grundlagt Nybygder eller Handelskontorer ved det røde Hav og den persiske Havbugt, hvorfra de dreve Søhandel paa Afrikas Østkyst, bl. a. paa Landet Ofir*). Denne Handel var i fuld Gang paa Salomos Tid**) (Kong Salomo døde omtrent 933 og ikke, som man plejer at mene, 975)***). Da Fønicierne saaledes dreve Skibsfart langt ned ad Afrikas Kyst, saa vel fra Middelhavet som fra det røde Hav, er der intet til Hinder for at mene, at de, saaledes som Herodot meddeler, have omsejlet Afrika †) (omtrent ved Aar 600). Ligesom alle Oldtidens Søfarere holdt Fønicierne ikke af at sejle ud paa de store Have; de foretrak sikkerlig at holde sig i Nærheden af Kysterne, hvorved de vare mindre udsatte for at komme saa langt ud af deres Kurs, at de vilde have Vanskelighed ved at finde deres Bestemmelsessted og komme hjem igjen. Imidlertid se vi dog, at de have vovet sig i det mindste noget ud paa Atlanterhavet. Den latinske Digter *Festus Avienus*, der som Kilde til Dels har brugt puniske Skrifter, giver en Beskrivelse af en Ø, der ikke kan være nogen anden end Teneriffa med dens virksomme Vulkan ††).

Hvor vidt Fønicierne have kjendt Øen Madeira, er

*) Ofir var maaske en almindelig Betegnelse for Landene ved det indiske Hav.

**) I Kong. 10.

***) Valdemar Schmidt, *Indledning til Syriens Historie*.

†) Her. II, 106.

††) Avienus. *Ora Maritima*. Vers 162 og fig.

mere tvivlsomt; i det mindste foreligger der ingen sikker Meddelelse derom. Derimod kan det ikke omtvistes, at de ikke alene have kjendt Azorerne*), men at deres geografiske Kjendskab ogsaa strakte sig langt videre mod Vest. De kjendte nemlig *Sargassohavet* (Mar di sargasso); den store Strækning, hvor Sargassotangen næsten helt opfylder Vandets Overflade. Det begynder Vest for Azorerne og strækker sig over imod Amerikas Kyst. Allerede den græske Geograf *Skylax*, der levede ved Aar 500 f. Kr., taler om, at man ikke kan sejle i Atlanterhavet hinsides Øen Kerne, fordi Havet er opfyldt af Sjøplanter**). *Aristoteles* (Aar 350) taler ogsaa om disse Hindringer for Sejladsen i Atlanterhavet***); og *Theofrast* †) beskriver Søtangen, hvis Størrelse og Styrke han beundrer. Den ukjendte Forfatter til *Vidundernes Bog* ††) henfører Iagttagelserne i disse Have til Fønicierne fra Gades, og hos *Ariens* beskrives ligeledes Sargassohavet i hans Meddelelser om Himilkos Rejse langs Afrikas Kyst †††).

Efter alt dette kan der ikke være nogen Tvivl om, at Fønicierne have kjendt denne mærkelige Del af Atlanterhavet, og de have ikke undladt at fortælle om dette farlige Hav, naturligvis for at afskrække andre Folkeslag fra at optræde som deres Medbejlere i Handelen paa Afrikas Vestkyst. Men Paavisningen af Sargassohavet er ogsaa omtrent den eneste af Føniciernes geografiske Opdagelser, hvoraf de ingen Hemmelighed gjorde. Ellers iagttog de en dyb Tavshed om deres Farter og Opdagelser, og det ikke alene lige over for andre Folk, men ogsaa lige over for hinanden indbyrdes; det ene Handelskompagni, om man saa kan sige, holdt sikkerlig sine Opdagelser skjulte for det andet. Derfor vare f. Ex. Kartagerne stundom nødt til at foretage Opdagelsesrejser paa Kyster, som Fønicierne fra Moderlandet tidligere havde befaret. Saaledes undersøgte *Hanno**†) (rimeligvis ved Aar 500) Kysten af Afrika fra Marokko til hinsides det grønne Forbjerg, — en Kyst, som Fønicierne fra Gades tidlig havde gjæstet, og som Afrikas Omsejlere under Neko maa have faret langs med paa deres Rejse Syd fra op imod Herkules's Støtter. Paa lig-

nende *Vis* sejlede *Himilko**) (rimeligvis nogen Tid efter Hannos Rejse) paa Opdagelser langs Kysterne af Spanien og Frankrig, altsaa i Farvande, som Fønicierne tidligere havde undersøgt, naar de sejlede til Cornwalls Kyster for at hente det i ældre Tider saa efterspurgt Tin, hvilket man i en meget tidlig Tid havde begyndt at udvaske af Sandet i Cornwalls Dale paa lignende Maade, som Guldgraverne i vore Dage vaske Guldet ud i Avstralien og Californien.

Det følger af sig selv, at naar Fønicierne saaledes med Flid holdt deres Opdagelser i fjærnere Have skjulte, kunne vi ikke vente i deres Medbejlere Grækernes Literatur at finde paalidelige Oplysninger om, hvor vidt Føniciernes Opdagelser have strakt sig. Men da det paa den anden Side ikke helt kunde undgaas, at der kom nogle Rygter ud om de fjærne Lande, som de gjæstede, i Særdeleshed naar der fra disse hjembragtes rigt Udbytte, og da Grækerne vare meget begjærlige efter saadanne Efterretninger, saa er der dog en Mulighed for, at de Fortællinger, der findes hos græske Forfattere om Tilværelsen af større Landstrækninger hinsides Atlanterhavet eller i dette Hav, kunne have Efterretninger om føniciske Opdagelser til Grundlag, og vi kunne derfor ikke lade disse græske Fortællinger helt ude af Syne.

Fortællingen om et saadant Land i Atlanterhavet, som Fønicierne havde opdaget, findes i Skriftet om *Vidunderne****) og i *Diodors Historie*****). Til disse to Fortællinger slutter sig *Platons* bekjendte, med meget ideale Farver malede Billede af Øen Atlantis †). Om denne sidste Ø skal, efter hvad han siger, Solon have hørt fortælle af en ægyptisk Præst; men netop paa Solons Tid, under Neko, stode Ægyptere og Føniciere i nøje Samkvem, og det er altsaa *ikke umuligt*, at ogsaa Platons Fantasibillede har en vistnok fjærn og svag, men dog en virkelig Baggrund. I Følge det først omtalte Skrift om Vidunderne var den af Fønicierne opdagede Ø ubeboet; efter Diodor var den derimod ikke blot beboet, men ogsaa vel dyrket.

De forskjelligste Meninger have været udtalte om Værdien af disse Fortællinger. Snart har man antaget det hele for Fabel og Digt; snart har man troet, at til Grund derfor laa Opdagelsen enten af en Ø i Atlanterhavet f. Ex. Madeira eller af et senere undergaaet Land i dette Hav; endelig har man ment, at Fønicierne vare

*) Der skal 1849 være fundet føniciske Mønter paa den azoriske Ø Corvo.

***) *Skylax* i *Geographi minores*.

****) *Aristoteles*, *Meteor.* II, 1, 14.

†) *Theofrast*, *Hist. plant.* IV, 7.

††) *De mirabil. auscult.* Didots Udgave. S. 106.

†††) *Avienus*. Vers 409 og flg.

*†) Hannos Rejse haves endnu i Oversættelse eller Udtag paa græsk, udgivet i *Geographi minores*.

*) *Himilkos* Rejse er gaaet tabt, men hans Opdagelser omtales undertiden af de gamle Forfattere, f. Ex. af *Plinius*.

***) *De mirabil. auscult.* § 84. S. 88 efter *Didots* Udg.

****) *Diodor*. V., 19—20.

†) *Plato*, *Tim.* S. 24; *Crit.* S. 108.

komne over til Amerika, og at det var de hjemvændte Opdageres Fortællinger, der laa til Grund for disse Skilddringer. For den sidste Opfattelse taler den Omstændighed, at hverken Madeira eller nogen anden Ø i Atlanterhavet har sejlbare Floder, hvad der i Følge begge, ellers meget fra hinanden afvigende Beretninger fandtes paa den omtalte Ø i Atlanterhavet. Paa den anden Side tør man dog heller ikke tillægge dette alt for megen Vægt; thi de sejlbare Floder vare maaske, ligesom saa meget andet, der fortælles om Øen, kun Digt uden Virkelighed.

Paa dette Punkt maa man blive staaende, naar man kun tager Hensyn til de skrevne Kilder; men heldigvis er der i de senere Aar aabnet en ny Vej til Løsningen af dette Spørgsmaal, nemlig ved den sammenlignende Oldgranskning. Denne Videnskab er vel endnu i sin Barndom, men man tør nok haabe, at naar man er kommen saa vidt i alle Lande, at der anvendes al mulig Omhyggelighed paa at optage de Oldsagsfund, der forekomme, og paa kyndig at ordne dem, da vil den give os Oplysning om mange hidtil omtvistede og dunkle Spørgsmaal i Geografis Historie, ligesom paa mange andre Omraader.

Med Hensyn til det foreliggende Spørgsmaal maa vi gjøre opmærksom paa, at man i gamle Grave i det indre Nordamerika, saaledes i Staten Illinois, ja endogsaa nordligere, nemlig i Canada, har fundet en egen Slags Glasperler, som ogsaa opgraves i Evropa. Man har i Musæet i Kjøbenhavn to saadanne Perler, hvoraf den ene er funden i Nærheden af Aalborg, den anden, som her er afbildet, rimeligvis er funden i Norge. Lignende Perler findes i Musæet i Hannover, i Musæet i Louvre, atter andre i London o. fl. St. Uheldigvis fattes der nøjagtige Fundberetninger for de fleste af de i Evropa fundne Perler; adskillige synes at være fundne isolerede og ikke i Forbindelse med andre Oldsager, og man er derfor ikke i Stand til at afgjøre, i hvilket Tidsrum af de forskellige Landes Oldtid disse Perler have været i Brug. Men derfor ere vi dog ikke helt uden Midler til at bestemme deres Alder og Oprindelse. En nøje Undersøgelse af deres tekniske Beskaffenhed og en Sammenligning med andre Glassager har vist, at de ikke ere af romersk Oprindelse; men at de tilhøre en ældre Tid*).

Før Romertiden var, som maa ved, Fønicierne et af de vigtigste Midtpunkter for Glastilvirkningen i den

gamle Verden, og efter al Rimelighed ere alle de omtalte Perler, baade de, der ere fundne i Evropa, og de, der ere opdagede i Amerika, af fønicisk Oprindelse. Glasperler ere endnu den Dag idag en Vare, som alle vilde og halvvilde Folk sætte stor Pris paa, og som de betale meget dyrt; man kan derfor være vis paa, at Fønicierne have drevet ikke smaa Forretninger med denne Vare paa fjærne Kystegne. De Glasperler af den her beskrevne Art, som ere fundne i Amerika, komte alle fra Grave, som tilhøre en Kulturperiode, der helt var forsvunden, dengang Columbus opdagede Amerika. Det er altsaa mange Aarhundreder siden, at de nedlagdes i disse Grave, og selvtølgelig ere de ikke bragte til Amerika i senere Tider. Ikke engang de gamle Nordboer kunne have bragt dem med sig, og de ere desuden aldrig fundne i den Del af Nordamerika, som Nordboerne gjæstede, men kun inde i Landet.

Man vil maaske finde det underligt, at føniciske Glassager kunde komme saa langt ind i Amerika; men Forundringen vil svinde, naar man nøjere agter paa de geografiske Forhold i de Egne, hvor de ere fundne, og paa de Gravfund, hvortil de høre.

Den ene af disse Perler er nemlig opdaget i en Grav ved Siden af Muslingskaller, som maa være komne fra den mejicanske Bugt.*) Glasperlen er uden Tvivl kommen samme Vej som Skallerne, og er altsaa syd fra af gamle amerikanske Handelsmænd ført op ad Mississippifloden. Imellem den mejicanske Havbugt og Afrikas Kyst blæser Øst-Passaten. Hvor let kunde det nu ikke ske, at et fønicisk Fartøj, der før paa Afrikas Kyst for der at afsætte Glasperler og andre Varer, bragtes noget ud af sin Kurs, mistede Ror og lignende, kom ind under Øst-Passaten, og saaledes af den dreves imod Vest. Vejret er næsten aldrig haardt under Passaten og der var derfor ingen Fare for, at Fartøjet kunde gaa under; efter al Rimelighed vilde det naa over til Amerikas Fastland eller i det mindste til en af de vestindiske Øer.

Vi kunne naturligvis ikke indestaa for, at det netop er gaet saaledes til; men noget lignende maa være sket, thi ellers var det jo en Umulighed, at føniciske Perler havde fundet Vej til Amerika. I hvert Fald kan man over for disse Fund ikke ligefrem nægte, at Fønicierne have sat Foden paa Amerikas Jordbund. Men heraf følger ikke uden videre, at Fønicierne kunne siges at have opdaget Amerika. Dertil udkræves nemlig, at de ikke alene havde sejlet over til Amerika, men ogsaa, at de havde fundet Vejen hjem igjen, hvilket er ulige vanske-

Glasperle
i oldnordisk Museum
(halv Størrelse).

*) Morlot, *La découverte de l'Amérique par les Phéniciens* i Actes de la Société jurassienne d'Emulation. Porrentruy. 1863. — Spørgsmaalet har siden været Gjenstand for Forhandling i det arkæologiske Selskab i London.

*) Stedet, hvor Perlen fandtes, hedder Beverley. Se Schoolcraft, *Indian Tribes*, I, S. 103.

ligere. Passaten blæser nemlig altid fra Øst; vil man sejle i modsat Retning, maa man gaa længere imod Nord eller imod Syd, men her ere Storme langt hyppigere, og Faren for Skibbrud langt større. Vi tør derfor ikke *indestaa for*, at nogen af de Fønicieere, som have bragt den omtalte Glasperle til Amerika, atter er kommen tilbage. Derimod kan man være forvissat om, at de føniciske Sømænd, som vare komne derover, have øvet al deres Opfindsomhed og Erfaring paa at komme tilbage igjen, og naar én Gang Vejen var funden, vilde et saa kløgtigt og virksomt Folk som Fønicierne sikkert ikke have undladt at drage Nytte af sin Opdagelse. I Amerika kunde der nemlig gjøres gode Forretninger, og netop de Egne, hvortil Passaten fører over, havde Rigdom paa en Vare, som Fønicierne vare meget lystne efter, nemlig *Guldet*.

I de gamle Grave i den nordlige Del af Sydamerika og i en Del af Mellemamerika har man ogsaa fundet store Mængder af Guldsager, hvoraf de fleste rigtignok strax ere blevne indsmeltede, efterhaanden som de ere fundne. Enkelte Ting ere dog bevarede, og i den første Afdeling af vort etnografiske Museum findes nogle højst interessante Guldsager, som stamme fra disse Grave. Der var altsaa ingen Mangel paa Guld i disse Egne, og dette kunde nok lokke Fønicierne ud paa den lange Fart. Vel kunde de faa Guld nærmere. Fra Ofir fik de saaledes meget Guld, og de hjembragte vist ikke lidet fra deres Handelsrejser paa Afrikas Vestkyst*). Men selv om

*) Det lykkedes Fønicierne at samle sig store Skatte saa vel af *Sølv* som af *Guld*. Meddelelsen vil kun minde om en hidtil lidet paaagtet assyriske Kileindskrift, der læses paa en Lertavle i British Museum, som han har afskrevet i London for en Del Aar siden, og hvis Text senere er udgivet i Faksimile. Her fortæller den assyriske Kong Tiglath Pileasar (den yngre), at han omtrent 729 f. Kr. pressede ikke mindre end 150 Talenter Guld, d. v. s. 15,000 Pund Guld ud af Byen Tyrus. Efter *Vægten* svarer denne Masse Guld til 15 Millioner Kroner; men i Forhold til Penges Værd i hine Tider var Summen langt større, mindst 4—5 Gange saa meget. Assyrikerne omtale tit, hvor store Afgifter der udrededes til dem af de Lande og Folk, der havde maattet bøje sig for dem; men aldrig omtales en saa stor Afgift i Guld. Den er endog flere Gange større end Tributer, der paalagdes hele Riger, og Fønicierne er af Naturen kun et lille og fattigt Land. Det nuværende Tyrus er en af de usleste og grimme Byer, som Meddelelsen af disse Linjer har besøgt. Man har kun nødig at vandre op igjennem Byens mørke og fattige Basar for at overtale sig om, at det i vore Dage ikke vilde være muligt at presse ret meget Guld ud af Byen. Men nu har den rigtignok heller ingen Søfart, der kan bringe Guld i Overflod.

Guldet flød rigelig til dem fra flere Kilder, er det derfor ikke afgjort, at de vare tilfredse med, hvad de fik. Langt snarere maa man formode, at de have søgt at skaffe sig andre Kilder, og en saadan vilde være at finde i Amerika, hvis de virkelig vare komne i Forbindelse med denne Verdensdel.

Inden vi forlade dette Spørgsmaal, maa vi omtale, at man i Alleghany Bjærgene i en Grav ved Grave-Creek har fundet en Indskrift, som man har antaget for fønicisk. I Virkeligheden kan det ikke nægtes, at flere af Tegnene have Lighed med Føniciernes Skrifttegn; men uheldigvis gaar Indskriften fra venstre til højre og ikke som Føniciernes Skrift fra højre til venstre. I Aaret 1871 fortæller der om Opdagelsen af en ny fønicisk Indskrift, men Talen om den er allerede forstummet. Selv om saadanne Indskrifter fandtes, vilde de dog neppe kunne lære os mere, end de fundne Perler have lært os.

Fremdeles har man villet bringe i Forbindelse med Fønicierne de Sagn, som Evropæerne, da de først kom til Amerika, paa flere Steder forefandt hos de indfødte, nemlig Sagn om Mænd, som vare komne derover fra Lande hinsides Havet, og som havde lært deres Forfædre forskellige nyttige Ting (Sagnet om Anizalcohuatl og om Votan); men med intet maa man være mere varsom end med Sagn, som Evropæere have villet faa ud af indfødte. Det vil nemlig være overmaade let at faa omtrent ethvert Sagn, man ønsker, ud af indfødte, hvis Sprog man kun slet forstaaer, og som forstaaer selv endnu slettere.

Spørgsmaalet om Amerikas Opdagelse af *Kineserne* gaar over et Hundrebaar tilbage før vor Tid. I Aaret 1761 udgav den franske Lærde de Guignes en Afhandling, hvori han meddelte en Oversættelse af et kinesisk Skrift fra det syvende Aarhundrede. Heri var der Tale om en Rejse, som en buddhaistisk Munk Hoi-Chin havde foretaget omtrent 150 Aar tidligere til et Land, som han kaldte *Fusang*, og som laa 40,000 *Li**) øst for Kina. Paa Vejen havde han besøgt Japan, og først Øen Nippon, hvis Afstand fra Kina han angiver til 10,000 *Li*. Dette Land *Fusang* skulde efter de Guignes være en Del af Amerika. I Virkeligheden kan det ikke nægtes, at af de Ting, som Hoi-Chin fortæller om *Fusang*, er der noget, som synes at minde om Amerika; men det kan til Dels ogsaa passe paa andre Egne, og man har derfor ment, at *Fusang* ikke var Amerika, men en fjernere Del af Japan eller Ljukju-Øerne. Man har især henvist til, at der omtales *Heste* i *Fusang*; thi, som alle vide, var Hesten ukendt i Amerika, da Evropæerne kom derover. Trods alle Modsigelser dukker Spørgsmaalet idelig

*) En *Li* (kinesisk Mil) er 1834 Fod.

op igjen, og de Guignes's Mening finder stadig nye Forsvarere. Paa den ovennævnte Amerikanist-Kongres i Nancy sammenlignede Udgifveren af „Das Ausland“, Fr. v. Hellwald, ikke uvittig dette Spørgsmaals periodiske Gjenkomst med den store Sølslange, og man var paa Kongressen enig om, at Spørgsmaalet for Øjeblikket ikke kunde afgjøres, men at man maatte afvente Oplysninger fra andre Sider.

Efter Meddelerens Mening vil ogsaa her den sammenlignende Oldgranskning og sammenlignende Etnografi kunne bringe Klarhed, hvor der nu hersker Mørke, og efter hvad der allerede er kommet frem paa dette Omraade, synes man at kunne skimte Spor af en gammel Forbindelse imellem Østasien, særlig Kina, og Amerika. Alexander v. Humboldt og den navnkundige Nordmand Kristian Lassen i Bonn troede at kunne spore Vidnesbyrd om en buddhaistisk Indflydelse i Mejico i de første Hundredeaar efter Kristus. Disse ellers saa fortjente Mænds Ord have dog ingen Vægt i dette Spørgsmaal, da man paa deres Tid endnu kjendte saare lidet baade til Buddhaismen og

til det gamle Mejico; men fordi deres Udgangspunkter vare fejlagtige, er det ikke umuligt, at Videnskaben en Gang i Tiden, om end ad andre Veje, kan komme til den Slutning, at der virkelig har været Forbindelse imellem Amerika og Østasien.

Endelig ville vi nævne, at paa Kongressen i Nancy fremsatte den i Danmark vel kjendte franske Lærde *Eugen Beauvois* den Mening, at Amerika, kort før det blev opdaget af de gamle Nordboer, havde været besøgt af *Irelændere*, og at disse havde haft Nybygder i Amerika. Det fortælles nemlig i Sagaerne om Nordboen *Are Marsøn*, at han blev døbt i et Land hinsides Atlanterhavet, som kaldes *det store Ireland*, og som ikke synes at kunne søges anden Steds end i Amerika. I og for sig er Fortællingen ikke helt urimelig; thi de gamle Irelændere vare ogsaa dristige Søfarere og havde i Følge Sagaerne opdaget Island før Nordboerne. Man kan derfor heller ikke nægte Muligheden af, at de ogsaa kunne være komne over til Amerika; men noget sikkert véd man ikke derom.

Stanleys nyeste Opdagelser i Mellemafrika af O. Irminger.

Det er Guldalderens Tid for Opdagelser i Hjørtet af Afrika; Slag i Slag indløbe de interessanteste Efterretninger fra den store Verdensdels ukjendte indre, og neppe er Nilgaaden bleven løst, før den utrættelige Amerikaner *Henry M. Stanley* dukker op ved Atlanterhavets Bred efter at have udført en Gjerning, der endog sætter Camerons i Skygge, som dog ogsaa rejste Fastlandet igjennem fra Verdenshav til Verdenshav. Det er vistnok næsten utaknemmeligt at bruge et saadant Udtryk i Forbindelse med Camerons store Navn, naar man husker, hvad han udrettede med de ringe Midler, som stode til hans Raadighed; men et Blik paa Kaartet vil overtyde Læseren om, at hvad Stanley nu har udrettet, er noget helt overordentligt. Han har nemlig fulgt Kongoflodens Løb fra Nyangvé til Atlanterhavet, og, saaledes som den Kaartskisse antyder, der ledsagede vor Artikel „de nyeste Rejser i Mellemafrika“ i dette Tidsskrift, er denne umaadelige Strækning aldrig før bleven berejst saa tæt ved Ækvator. Nogle punkterede Linjer, der skulde antyde formodede Søer og Floder, var alt, hvad Kaartet fortalte om disse Egne; Kongos Løb var antydet snart paa den

ene, snart paa den anden Maade; men nu har Stanley fulgt Floden paa den nævnte Strækning, og han har oplyst, at den slaar en lang Bugt mod Nord, lige indtil over to Grader nord for Ækvator, inden den gaar over til sit vestlige og sydvestlige Løb. Det andet brændende Afrikaspørgsmaal er derved blevet løst, Gisningernes Tid er nu forbi, og den vældige Flod, som fører en Vandmasse med sig, større end Mississippis, kan nu aflægges paa Kaartet; den Lualaba, der flyder forbi Nyangvé, er Kongo, og for Eftertiden har man ikke nødig at plage sig med de indfødtes talrige og forvirrende Navne for den store Flod.

Under sine aarelange Rejser for at opdage Nilkilderne vankede Livingstone om i de vandrige Egne, der have vist sig at sende deres overskydende Vandmasse til Kongoflodsystemet, og den store rejsendes Navn bliver derfor knyttet fast til denne Flod, saa meget mere som han endte sit Liv ved Bangveolo Søens Bred. Livingstone besøgte Nyangvé, der ligger ved Lualaba; men længere naede han ikke, og han kunde aldrig komme fra sin Yndlingstanke om at sætte denne Flod i Forbindelse med